

Александар Касаш
 Универзитет у Новом Саду
 Филозофски факултет
 Одсек за историју
 alkasas@yahoo.com

Оригиналан научни рад
 примљено: 1. април 2012
 прихваћено: 1. октобар 2012

ДНЕВНИК ЈЕДНОГ АКЦИЈАША СА ИЗГРАДЊЕ ПРУГЕ ШАМАЦ-САРАЈЕВО 1947. ГОДИНЕ*

Сажетак: У раду се доноси вредан и јединствени документ као одраз једног времена после Другог светског рата и учешћа југословенске омладине на изградњи пруге Шамац-Сарајево, као и њихов допринос остварења Првог петогодишњег плана по угледу на СССР под мотом: „ми градимо пругу-пруга гради нас“. Као вредан документ који је водио из дана у дан Лазар Ракић, касније професор Филозофског факултета у Новом Саду на Одсеку за историју дају му још већу изворну тежину.

Кључне речи: Изградња пруге Шамац-Сарајево, Лазар Ракић, бечејска бригада, дневничке белешке, радна акција.

После ослобођења земље 1945. године југословенска омладина је са великим еланом прихватила обнову ратом разорене привреде. Следећи болшевички модел да је индустријализација једнако социјализам, а да је у томе значајно изградити железничку инфраструктуру већ 1946. пришло се изградњи пруге Брчко-Бановићи. Понети успехом изградње ове пруге са Шестог пленума Народне омладине Југославије 27. јануара 1947. године одлучено је да се приђе изградњи и пруге Шамац-Сарајево као допринос југословенске омладине извођењу Првог петогодишњег плана. Дато је обећање да ће се она изградити до 29. новембра исте године. Требало је саградити пругу дугу 242 километара, изградити 17 већих мостова, 9 тунела од којих је Врандук, који је пробијен 28. јуна, представљен као „значајна победа југословенске омладине“. На изградњи пруге учествовало је преко 217.000 омладинаца, међу којима и војвођанске бригаде.

Бавећи се половином осамдесетих година прошлог века СКОЈЕМ и омладинским радним акцијама и објавио у новосадском *Дневнику* два наставка о

* Текст је настао као фазни резултат рада на пројекту *Војвођански простор у контексту европске историје* (број 177002) Министарства просвете и науке Републике Србије.

изградњи пруге Шамац-Сарајево¹ пријатно ме је једног дана изненадио професор Лазар Ракић² и показао свој *Дневник*³ са изградње те пруге. Дозволио ми је да га ксерографишем и објавим онога тренутка када ја проценим да ће он имати „неку корист и вредност, као симбол једног времена“.

На првој страници овог *Дневника* Л. Ракић је забележио да је командант бригаде био Миле Баковљев.³

Отпочео је са бележењем у суботу 5. јула 1947. године.

Данас је била смотра наше бригаде. Пре подне смо добили ципеле. После подне је била возња на Тиси. Увече је био митинг и тиме се завршило.

Недеља 6-VII-47.

Пре подне било је вољно. У ½ 4 сата кренули смо на пут. У једанаест били смо у Београду. Прешли смо у другу композицију и кренули на пут.

Понедељак 7-VII-47.

Други дан како путујемо. Прошли смо кроз Србију. Прошли смо и поред плоче 1. устанка „Моравица ће вековима жуборити на слави српског оружја“. Ишли смо поред Дрине. У 12 сати стигли смо у Сарајево и отишли у логор на спавање.

Уторак 8-VII-47.

Данас смо уређивали логор и подељени на десетине. Наш десетар М. Јоцков. Увече смо ишли у биоскоп. Гледали смо „Д. Михајловића“. Мина заспао у биоскопу а Миливој репетиро.

Среда 9-VII-47.

Данас смо завршили уређивање логора. Затим смо чистили граишак. Био сам похваљен.

Четвртак 10-VII-47.

После подне смо први пут изашли на рад код Рајловца. Наш задатак је био да турмо вагоне 800 метара. Услови рада за нас невичне врло су тежки. Ва гони искачу, али се види велика воља али нисмо испуњавали норму. Ако се узме у обзир да је први дан онда је и то задовољавајуће. Увече смо се вратили уморни.

Петак 11-VII-47.

Други дан нашег рада. Још имамо ентузијазам. Услови се побољшавају. Данас смо успели да одгурмо 9 тура. Посао напредује. Био сам похваљен са неколико другова.

¹ А. Касаш, *Четири деценије од изградње пруге Шамац-Сарајево*, „Дневник“, Н.Сад 31.март-1. април 1987, 5.

² Рођен је 22. децембра 1929. у Надаљу у многобројној сељачкој назаренској породици. Основну школу завршава у родном месту, гимназију у Старом Бечеју, а Филозофски факултет у Београду. Због противљења откупне политике југословенских комуниста на војвођанском селу избачен је из бечејске гимназије и био у затвору. Радио је као средњошколски професор историје у школама у Панчеву, Вршцу, Београду, Зрењанину и Новом Саду. Радио је и као просветни инспектор за историју у Покрајинском педагошком заводу у Новом Саду. Докторирао је на Филозофском факултету у Н. Саду 27. децембра 1971. на тему: *Радикална странка у Војводини до почетка 20 века*. Са четрдесет година отпочео је универзитетску каријеру на Катедри за историју Филозофског факултета у Н. Саду. За доцента је изабран 1974, ванредног 1983, а за редовног професора 1986. Предавао је националну историју друге половине 19. века и Методику наставе историје. Поред неколико монографија објавио је више од стотину научних радова. Посебно је био посвећен педагошкој пракси и примењеној настави историје. Након низа породичних трагедија извршио је самоубиство 27. октобра 1992. Дечјем селу у Сремској Каменици оставио је стан и гаражу у Н. Саду, викендицу на Стражилову и аутомобил стојадин. Део веома богате библиотеке поклатио је Одсеку за историју Филозофског факултета као легат *Драган Урош Ракић*. Нешто књига поклатио је и надаљској основној школи. Данас једна улица у Надаљу носи његово име.

³ Рођен је у Ади 1926. Похађао је бечејску гимназију. Завршио педагогију на Филозофском факултету у Београду. Докторирао је 1978. Посебно се бавио мисаоном активизацијом ученика у процесу стицања знања у настави. Аутор је више књига. Л. Ракић до краја живота одржавао је са њим веома пријатељске односе.

Субота 12-VII-47.

Данас несебичним залагањем целе бригаде успели смо да премашимо досадашњи резултат. Рад је био пожртвован. Одгурали смо 10 тура (1.600 кубних метара) до насипа. Кући смо се вратили преморени али ипак весели и радосни што смо успели да побољшамо наш рад. Увече је била физкултура.

Недеља 13-VII-47.

Прва недеља у логору. Овај дан је одређен за одмор али смо ми такмичари ишли у Семизовац где су учествовали сви бригадири наше секције. Иако нисмо били спремни успели смо да освојимо четврто место међу 25 бригада. Из Семизовца смо се вратили камионом и наши су нас дочекали крофнама. Многи омладинци су достојни своје части али је било и оних који су прекршили дисциплину и ишли на рапорт.

Понедељак 14-VII-47.

Пре подне смо испратили штафету за Добој. Историјски дан. После подне изашли смо на рад. Радили смо на усеку. Иако неискусни постигли смо добре резултате. Стигли су увече нови бригадири.

Уторак 15-VII-47.

Вратили смо се на старо градилиште. Борба је велика студенти су нас превазишли. Поле подне одмор. Јели смо качамак. Увече, од 10 до 12 сати Боса и Мима и ја били смо на стражи.⁴ У поноћ је стигао хлеб и ми смо га истоварили.

Среда 16-VII-47.

Данас смо изашли дисциплиновано. Полет и воља били су огромни. До половине изгурали смо 7 „тура“. Командир обилази бригаду и диже морал. Бригадири су дали све од себе а последица је тога да смо премашили норму са 3 %. Увече је цела бригада похваљена. То је историјски дан за нас бригадисте Омладинске пруге.

Четвртак 17-VII-47.

Ујутро наша чета се показала најбоља и у раду. Данас смо успели да надмашимо наш распоред. Одгурали смо 13 тура. Из досадашњих резултата може се закључити да ми сваког дана имамо све боље резултате. После подне имали смо стручни час. Предавање о пуници (цев, нишан, затварач.). Увече сам похваљен. Наша чета добила заставицу.

Петак 18-VII-47.

Борба за норму је огромна. Сви се несебично залажу. Последица тога је да је норма најзад пребачена за 25%. Увече је цела бригада похваљена, међу којима и појединци а најбољима су дате књиге у знак признања. Увече смо ишли у биоскоп и гледали филм „Брчко-Бановићи“.

Субота 19-VII-47.

После доручка отишли смо на рад. Рад је био озбиљан али без истицања појединаца. Због тога смо подбацили за 19%. Данас је завршен десетодневни рад. Неуспех бригаде неће нас обесхрабрити.

Недеља 20-VII-47.

Устајемо у 7 сати. Ишли смо на Босну на купање. После тога се вратили у логор и наставили сваки свој посао. Ја сам писао писмо у Бечеј. Одиграна је утакмица Бечеј-Београд која се завршила резултатом 1:2. Утакмица је поништена.

Понедељак 21-VII-47.

Данас смо примили десетодневни план. Он ће одлучити нашу судбину на прузи. Он ће одлучити дали ћемо бити ударна бригада или не. Још пре подне премашили смо норму за 8% (обавеза је 5%). После подне поводом нашег плана одржана је бригадна конференција. Наша десетина је радила на истовару вагона.

⁴ Још и у то време, постојао је страх код нове власти од деловања тзв. четничких елемената који су овакве напоре нове власти и ангажовања сматрали демагогијом и „залуђивањем младих да се гради нови поредак“. Организоване су и „ноћне страже“ и дежурства.

Уторак 22-VII-47.

Наша бригада премашила норму за 20%. Ако продужимо са оваквим еланом наша бригада ће бити ударна. Увече је у нашој бригади одржана логорска ватра. На њој је присуствовала читава бригада. Било је врло забавно.

Среда 23-VII-47.

Под утицајем прошлодневних победа наша бригада обавља свој рад. Трећа и четврта чета данас ради код колица. Пребацили смо норму 8%. После подне је било стручно предавање о стражи. Добили смо телеграм да ће доћи АФЖ.

Четвртак 24-VII-47.

Као и сваки дан отишли смо на рад. Рад је био неорганизован и код многих појединаца изазвао је недоумицу а последица је била да смо норму пребацили 2%. После подне ишли смо на купање. Тамо смо играли „крстиће и салвена звона“. Неки су се и посвађали.

Петак 25-VII-47.

Киша је ноћас падала. Нисмо могли устати на време те је због тога изостала јутарња гимнастика. Иако смо касно отишли на расквашени терен ипак високом свеићу, великим залагањем и великим еланом норма је пребачена за 26% (радили смо на подизању насипа). Оваквим радом приближавамо се свом циљу да postanемо ударна бригада. Био је одличан ручак. После подне одмор, затим политичке информације. После тога вечера и спавање.

Субота 26-VII-47.

Устали смо као и сваки дан. После доручка смо отишли на рад. Због јучерашње кише рад је одмах прекинут. Прва и друга чета отишли су да уређују логор. Наша чета је чистила јендек поред нове цесте која иде за Рађево. Вратили смо се у 11 сати. После ручка ишли смо на Босну да се купамо. Логор смо спремили да дочекамо делегацију. После подне одржано предавање о друштвеном уређењу ФНРЈ. Предавање је почело у дворцишту али због кише морали смо ући. Ово пишем за време часа јер се ништа нечује. Увече смо ишли у београдску бригаду на бокс меч.

Недеља 27-VII-47.

Данас смо устали у 5 сати. После доручка се припремамо да се дочека наша делегација. Жељно је очекујемо. Била је смотра. Баш за време ручка била је делегација. Увече је била игранка. Ја сам био на стражи.

Понедељак 28-VII-47.

Пре подне са нама је изашла делегација. Елан је био велики. Поред врло лошег терена и кише норма је премашена за 9%. У подне смо испратили делегацију која је отишла. После подне командант је одржао политичко информисање. Било је и дискусије. Затим је била предвојничка обука о „јуришу“. Затим спавање.

Уторак 29-VII-47.

Бригадир сви осећају да се приближава дан дали ћемо бити ударни или не. Осећа се побољшање дисциплине. Последица тога је да је норма премашена за 13%. У 11,20 завршили рад. Добио сам писмо од Х.К. из Бечеја. После подне физкултурно такмичење. Победио сам у бацању кугле (9,50) и био други у скоку у вис. Повредио сам ногу. Због повреде сутрадан нисим ишао на рад. После подне смо проглашени ударним случај који смо ми бригадир дуго очекивали и кога ми никад нећемо заборавити. То је био први проглас ударника и похваљених. Штаб је правилно распоредио најбоље међу најбољима. У част проглашења ударника одржана је логорска ватра. После тога Тоша нам је лепо певао.

Четвртак 30-VII-47.

Данас је последњи дан на нашем старом радилишту. У част тога међу бригадирима влада велики полет за рад. Распоред је 14 тура. Скоро ће се закључити рад. Наши бригадире раде накленим темпом. Рад је занимљив. Квалитет је одличан. Норма премашена за 13%. Данашњим даном завршили смо нашу десетодневну обавезу. Овај рад има да одлучи дали ћемо бити ударни или не. На свим пољима смо задовољили, осим на хигијенском.

Петак 1-VIII-47.

Данас је последњи дан на нашем градилишту. У част тога влада међу бригадирима велики полет за рад. Поштован је рад по турама (14 тура). Скоро ће се закључити рад али бригада ради почетним темпом. Рад је закључен. Квалитет је одличан. Норма пребачена за 13%. Данашњим даном завршили смо нашу десетодневну обавезу. Овај рад има да одлучи дали ћемо бити ударни или не. На

свим пољима смо задовољили изузев на хигијенском. Али пошто смо најбоља бригада успели смо да добијемо жељени назив.

Петак 1-VIII-47.

Данас смо први пут дошли на ново радилиште. Задатак и обавезе још нису разрађене. Очистили смо траву на читавој површини на којој ћемо сада градити насип. У „Омладинској борби“ данас је дато признање нашој бригади и појединцима. Још никако нисмо обавештени дали смо ударни или не али очекујемо најбоље. Командант нам је за сваки случај скренуо пажњу да се несмемо деморалисати у случају неуспеха.

Субота 2-VIII-47.

Први пут после чишћења терена радили смо на новом радилишту. Превозили смо земљу са долме 200 метара. Услови су рада били врло тежки, али савладали смо потешкоће и пребацили норму. Са радилишта смо се вратили преморени али једна ствар нас је освежила и дала нам подстрек за даљи рад. То је историјски дан за наше бригадире. Наша бригада за несебичан рад на свим пољима – похваљена је. Велико весеље влада у нашој бригади за наш рад и то ће нас оснажити морално, подићи нам дух. После подне смо ишли на Босну на купање. После тога вратили смо се у логор. Ишли смо и шетњу и залутали у шуму. Алексиначка бригада била нам је у гостима.

Недеља 3-VIII-47.

То је дан одмора. Устали смо у 7 сати. Цело пре подне смо се одмарали. Ручак је био одличан. После подне цела бригада је ишла на ревани утакмицу са београдском бригадом коју смо изгубили са 3:1. Утакмица је одиграна на аеродрому у Семизовцу. Време је врло лепо а недеља после подне пробудила ми је сва сећања и дијивљаје из детињства. Вратили смо се у логор и јели крофне које су наше куварике лепо припремиле.

Понедељак 4-VIII-47.

Други дан одличног рада на новом радилишту. Норма је пребачена. Ипак рад је врло тежак. Са рада смо се вратили на локацију и истоваривали шљунак. Одмор је био до 6 сати. После је била бригадна конференција. Командир је говорио да је важност да одржавамо хигијену како би се сачували заразе.

Уторак 5-VIII-47.

Командант је отишао у Зеницу. Али ми и без тога радимо добро. Пребацујемо норму за 13%. Трећа чета добила прелазну заставицу. После подне радили смо на уређењу логора. Увече су похваљени другови.

Среда 6-VIII-47.

Наш командир се није вратио. Радимо на насипу код Рајловца. Било је проблема али је после пошло све нормално. Још немамо нових колица. После подне уређења логора. Мислили смо да смо пребацили норму, али нисмо.

Четвртак 7-VIII-47.

Тачно месец дана се налазимо на прузи. Дошао је командант. Елан је страховит. Добровољци су уредили логор а остали се одмарали. После одмора културно-просветни рад са темом „значај Петогодишњег плана“. После војна обука опет теорија о „јуришу“.

Петак 8-VIII-47.

Још само два дана су остала од нашег десетодневног задатка који ће бити пресудан за назив ударна. Још само два дана тешке борбе и да се оствари сан наше бригаде. Треба нам 35%. На јутрошњем збору све нам је то речено. Кад смо отишли на рад свима је то било јасно. Елан на раду је био страховит. Бригада је први пут у својој историји премашила норму за 87% и даје завет да ће и даље тако продужити.

Субота 9-VIII-47.

Данашњи дан је последњи дан нашег десетодневног задатка. Он ће одлучити назив бригаде. Јуче је пала киша те нисмо могли радити на старом терену (земљани радови). Чистили смо терен на аеродрому од пањева и траве. Норма је као и увек била пребачена. Просечна норма задњих десет дана је пребачена за 43%. На физичком раду смо потпуно задовољили и имамо све услове да постанемо ударни. После подне смо ишли на Босну, а после тога културно просветни рад и политичку информацију. Увече логорска ватра и опрштај са друговима који одлазе.

Недеља 10-VIII-47.

Устајање у 7 сати. После тога гимнастика. Затим смо отишли у шуму на одмор. У 10 сати је стигла делегација која нам је саопштила да је десетодневни рад премашен са 57%. Пред делегацијом је одржан поздравни говор са обе стране. После тога пријатељски разговор у шумици. Затим ручак. После ручка почела је падасти киша која је омела даљи програм. Бригадири се одмарају и спремају на нове задатке. После вечере била је одржана опроштајна играња са онима који сутра одлазе.

Понедељак 11-VIII-47.

Устајање од сада је у 5 сати, пошто ћемо радити после подне. После подне смо се сликали са бригадирима и испратили их. Формиране нове четворке и бигада на којој смо одредили нову десетодневну обавезу. После подне изашли смо на рад. Напетост стално расте и очекују се резултати. „Цица“ из Сарајева нам је донео вест да смо победили. Рекао је да је „праведно да смо ми награђени да будемо ударни“. Киша нас је прекинула. Бригадири се озарени враћају у логор на коме је већ писало да је бригада ударна. То вече је спуштена застава као и свако вече уз звуке химне. Бригадири многи уморни одмах су заспали...

Уторак 12-VIII-47.

Целу ноћ је падала киша. Пре подне смо се одмарали. На насипу се неможе радити. У бараци је одржана предвојничка обука и политичка информација. Веселје још увек траје. После одне изашли смо на рад. Киша нас је поново вратила улогор.

Среда 13-VIII-47.

Радили смо на на планирању магистралног рова. Полет за рад је велики, нарочито 1 и 4 чета. Четвта је пребацила норму за 80%, али због хигијене појединца бригада није добила прелазну заставицу. Пре подне је одржано предавање о хигијени. Два појединца узрок су што бригада није добила заставицу. Ово је веома важно јер само тако се можемо сачувати од болести.

Четвртак 14-VIII-47.

Просветни рад је на висини. После подне бригада ради како приличи ударној бригади. Цело време чује се песма. Са овим радом норма је пребачена са 42 %. За пожртвовани рад похваљени су многи другови (Ђумелић Миленко)

Петак 15-VIII-47.

Пре подне ишли смо на гађање. Ишло се у Сарајево. После тога ишли смо на рад и опет пребацили норму... Чује се песма.

Субота 16-VIII-47.

Трећа и четврта чета ишла је на гађање. После гађања цела бригада је ишла на купање. После купања смо дошли на ручак. Отишли смо на радилиште. Норма опет пребачена. Увече смо гледали филм Зоја Космодомјанскаја.

Недеља 17-VIII-47.

У 4 сата отишла је група на такмичење у Сарајево, тј. на генералну омладинску пробу. Вратили смо се на задатак. После ручка одмор. Бригадири се спремају за нове победе јер још има три дана до десетодневног задатка. После одмора песма, игра и физкултурна такмичења. Бригадири су остали весели. Сваки дан се читају писма где нам честитају на успесима. То је велико признање за наш рад. Изаиле су у новинама о омладинцима.⁵

У Дневнику на овом месту Ракић је забележио стихове песме Сутјеска.

Са крај Босне до мора,
Зна га земља сва
Свуд се славом прочуо командант Сава
Хеј, хај командант Сава
Водио је бригаде преко Јавора
и разорио банде српских злотвора
Што то тече Сутјеска крв плива по њој
Дивизија Савина бије крвав бој

⁵ И Слободна Војводина, истина у краћој страни своје читаоце обавестила је да је Прва среска бечјеска бригада постала ударна радећи на 53 деоници изградње пруге.

*Хеј, хај бије тешки бој
Што то хучи Сутјеска у тај тешки час
Мртав крај ње лежаше Сава командант.
Хеј, хај мртав командант.*

Понедељак 18-VIII-47.

Данашњи дан ће свим омладинцима остати у сећању. Сазнали смо да је наша бригада трећи пут ударна. Проглашено је 16 ударника. Бригада је предложена на предлог штаба. На радилишту се указала потреба да се побољшају фазни резултати јер скоро ће изаћи време. Болестан сам се вратио у логор. Норма је данас пребачена за 60%.

Уторак 19-VIII-47.

Читаво пре подне припрема се слет. Упозоравају нас да га треба схватити озбиљно јер ће нас у недељу гледати 40000 гледалаца. После подне на радилишту је био шеф деонице. Резултати нису баш увек најбољи. (Радојчић избацио 17 кубних метара).

Среда 20-VIII-47.

После јутарње заповести била је подела нових одела друговима који нису добили. Сви се огледају гледајући у прозоре бараке како им стоје.? После доручка вежба за слет. После подне наша чета радила на бетонирању а остали на довршење насипа.

Четвртак 21-VIII-47.

Сваки дан се припремамо за слет и данас смо ишли на пробу која није успела. После подне смо отишли на рад. Наша чета радила је као и јуче, Посао иде споро. Група је отишла у Сарајево а са њима и хор. После ужине још мало смо радили јер нас је киша прекинула и дошли смо у логор. Надамо се да ће бригада бити ударна јер је тога дана пребацила норму за 32%.

Петак 22-VIII-47.

Киша је падала целу ноћ па смо касније устали. Била је смотра бригадира за слет. После одличног ручка било је грожеља. Ми који смо остали отишли смо на рад до 3 сата јер нас је киша опет прекинула.

Субота 23-VIII-47.

Спремамо се за слет те због тога нећемо ићи на рад (изузев комбиноване студентске чете). Пре подне су одржане политичке информације после које је одржана слаба дискусија јер многи бригадири су разочарани што бригада није други пут проглашена ударном. Али несмемо да капитулирамо у последњим данима наше славе. Горе главе бригадири и напред у нове победе. После подне ишли смо на деоничку генералну пробу која баш није успела. Сутра устајемо у 3 сата.

Недеља 24-VIII-47.

Дошао је дан за који смо се толико спремали. Када смо стигли у Сарајево затекли смо већ неколико бригада и вршили пробу. Око 10 сати на пробу је стигао Родољуб Чолаковић. Све бригаде су постројили у став мирно. Гробна тишина на стадиону. Уз државну химну даје се почаст застави уз стиснуту песницу бригадира. Одржан је поздравни говор а после тога је наступала бригада за бригадом. После ручка вратили смо се у логор.

Понедељак 25-VIII-47.

Целу ноћ пада киша. Нема изгледа за рад. Пре подне је била бригадна конференција. Затим пошто смо добили нови план, разрадили га и припремили нове обавезе. После информисања очистили смо ципеле. Цела бригада не ради ништа него време проводимо у читању књига, игрању шаха итд. Влади сам дао новац да може да пазари. Неко је засвирао борбену песму која је све нас очарала. Још нико неспава иако је поноћ. Ватра је запаљена на сред логора, певају се песме које се разлежу кроз ноћ. На стражу је отишла последња смена. Последњи пут свира труба за устајање. Сви смо стали мирно да одмо последњу почаст нашем логору. Доручковали смо у Рајловцу. Преко Сарајева се раћамо кући...Цео дан смо путовали кроз Босну и дивили се њеним лепотама...Увече смо стигли у Београд. Прешли смо у вагоне који ће нас одвести до Бечеја. Пролазимо кроз Срем. Стигли смо у Нови Сад. Воз не креће до 5 сати. После покрета увече стижемо ближе Бечеју видимо како светли...

2

Крај !!!

У Дневнику се налазе и својеручне забелешке неких од бригадира:
Командир четврте чете је записао:

Лазо буди добар Титов омладинац у сваком раду као што си био на прузи. Борђе (презиме нечитко).

Друже Лазо кад отвориш овај Дневник са омладинске пруге сети се свих теškoћа са којима смо пругу градили и немој никоме дозволити да сумњају у теškoће нашег напорног рада. Са вољом ће наша омладина причати шта нова власт жели од нашег српског народа. Сети се увек интенданта Томе Главашког.

У Дневнику су и потписи „другова из четврте бригаде“. Ту су, поред осталих: Јоцков Милан из Надаља, Бранков Боривој из Бачког Градишта, Молнар Иштван из Надаља, Лаушев Стева Браша, Дорословачки Божа⁶ и други чија имена нисам могао да дешифрујем.

Међутим, у сачуваном Дневнику Л. Ракић је касније записао на следећим страницама:

Накнадни записи са једног оштећеног листа:

Филмови које смо гледали на Прузи:

- *Пруга Брчко-Бановићи*
- *Суђење Дражи Михајловићу*
- *Одбрана Стаљинграда*
- *Машењка*

Предавања која смо слушали:

- *Значај изградње Пруге*
- *Значај Петогодишњег плана*
- *Хигијена у логору*
- *Природно богатство Југославије*
- *Друштвено уређење Југославије*
- *Више предавања из предвојничке*

Такође је записао:

Ову страну сам резервисао за мајку бригаде, стару Ђунићеву, мајку три пала борца, која је све време била са нама на прузи и даноноћно радила. Није ми ништа забележила, али ми је испричала своју трагичну судбину коју ћу памтити док будем жив.

Нажалост нисам забележио име најстаријег бригадира. Само је ћутао и радио. Био је на неколико акција и био ударник. Имао је своју криву лопату од које није хтео да се одвоји. Некада је био бирош. Причало се да нема никог и да мора да иде са акције на акцију.

Песма наше бригаде:

*Кроз тежак рад и искушења
Пругу смо градили
За срећу наше земље целе
Ми ћемо радити.
Бечејска ударна бригада
Хајд на рад, хајд на рад
Зове те народ сав.*

На вест да је бригада постала други пут ударна, састављен је и овај стих.

*Завет смо нашем срезу дали
Ударна постати*

⁶ Поред његовог имена Л. Ракић је записао да је на прузи научио да плеше.

*И реч смо своју одржали
Два пута ударни*

Први пут сам чуо да и овај стих певају Влада Врбашки (кувар), Тома Главашки (интендант) и Мара (радила је у бечејској књижари). Они су и саставили овај стих док су припремали свечану вечеру (насуво са кромпиром), али са богатом запршком.

**A DIARY OF A YOUNG VOLUNTEER BUILDING
THE RAILWAY ŠAMAC-SARAJEVO IN 1947**

Summary

The saved diary of Lazar Rakić, who later became Ph.D professor of history at the Faculty of Philosophy in Novi Sad, witnessed on the enthusiasm of a generation who considered that the volunteer work on the construction of the railway Šamac-Sarajevo in 1947 was a significant contribution to the implementation of the first Five-Year Plan FNRY, and thus that they were building a new society. It is certainly a valuable source for those who will be dealing with the youth volunteer movement after the World War II, and the youth volunteer work as a form of engagement of the young generation by the new authorities. It was not only about the creation of awareness that they were building a useful society, but it was a school of the healthy competitive vigor. For many of them, it was a meeting with the new civilization changes, where they developed a positive competitive spirit.

Keywords: building the railway Šamac-Sarajevo, Lazar Rakić, Bečej Brigade, diary notes, volunteer work.